

SMÅ BØRN I FILMLAND

ET PÆDAGOGISK VEJLEDENDE MATERIALE OM DE YNGSTE BØRNS MØDE MED FILMEN

DET DANSKE FILMINSTITUT

SMÅ BØRN I FILMLAND

ET PÆDAGOGISK VEJLEDENDE MATERIALE OM
DE YNGSTE BØRNS MØDE MED FILMEN

Redaktion:
Line Arlien-Søborg
Flemming Kaspersen

Layout:
Morten Constantineanu Bak

Forsidefoto:
Jan Buus

Korrektur:
Annemarie Hørsman

Udgivet af:
Det Danske Filminstitut
Gothersgade 55
1123 København K

www.dfi.dk

Oplag: 6200 stk.
Tryk: PrintDivision
Papir: Munken Lynx 130g

DFI
DET DANSKE FILMINSTITUT

INDHOLD

7 Forord: Små børn i Filmland

Line Arlien-Søborg, Det Danske Filminstitut

8 Børnefilmens tre moderfilm

Børnefilmspecialist Ulrich Breuning
indkredser tre eksemplariske børnefilm

12 Fortællinger i øjenhøjde

Forfatter Merlin P. Mann om den gode
filmfortælling for børn

16 Nøjjj, det' for børn

Interview med børnefilmkonsulent
Bodil Cold-Ravnkilde

20 Ernst på togrejse

Formand for Dansklærerforeningen
Thomas Frandsen beskriver en børnehave-
klasses møde med de populære Ernst-film

24 Hjerne, læring og formidling

Lektor Ann-Elisabeth Knudsen om udviklin-
gen af førskolebørns hjerner

28 Børn og film - fortælling, fiktion og formsprog

Birgitte Holm Sørensen fra Danmarks
Pædagogiske Universitet om små børns
opfattelse af filmfortællingen

32 Børn møder film på biblioteket

Børnebibliotekar Inger Kjeldsen præsen-
terer Varde Biblioteks nye minibiograf for
børn, Filmhulen

34 Med Rød Stue i biografen

Projektleder Keld Mathiesen om en biograf-
ordning for førskolebørn i Nordjyllands Amt

37 Vejen til de gode børnefilm

Hvor og hvordan skaffer man film til de
yngste?

FORORD

De små unger myldrer ind i biografen. De falder i deres flyverdragter, der er taget halvt af og sidder midt på maven. Nogle holder stadig i hånd, men giver op, efterhånden som de skal finde sig tilrette på stolerækkerne. Et par stykker er lidt trykkede, de ser sig omkring. Hvad mon der skal ske? De følger troligt de børn, der frejdigt finder et af de store plastiksæder og slæber det med ned til den stol, de får anvist ...

Når man glider ind i filmens verden, åbnes virkeligheder med magi og gys. Nye tanker opstår, og man forundres. Rejsen ind i denne verden er anderledes, når man er to, der deler den sammen, end når man er alene. Når man er barn og har en voksen med i Filmland, er der mulighed for at dele oplevelserne og sætte ord på dem.

Med denne publikation vil Det Danske Filminstitut forsøge at vise noget af det, som filmens verden giver børn mellem tre og seks år. Filmens forførende univers er vigtigt for børnene, og man kan spørge sig selv, hvad de tager med sig fra filmene. Hvad der har betydning for, hvordan de dannes som små mennesker. Hvordan de tager filmen med i fantasi og leg og udvikler filmfortællingen til noget helt nyt. Og ikke mindst hvordan man som voksen pædagog, bibliotekar eller forælder kan hjælpe børnene med at sætte ord på deres filmoplevelser – og på den måde styrke børnenes kompetencer til at begå sig i filmens verden. Vi håber at kunne give voksne formidlere redskaber og inspiration til at tale med børnene om de film, man ser sammen.

”Film skal ses i biografen,” siger man meget rigtigt. Men rammerne skal være trygge, når de alleryngste børn skal møde filmen for første gang. Filmvalget er ikke ligegyldigt, og varigheden af filmprogrammer skal tilrettelægges, så det passer bedst muligt til de tre-seksårige. De små børn kan også have stor glæde af at se filmen på det lokale bibliotek, som de måske kender godt i forvejen.

... så er filmen færdig, og de små børn vralter ud af biografen igen, ud til madpakkerne og hjem til børnehaven, hvor fantasien bærer filmen videre i nye dimensioner. For et øjeblik har børnene været en del af den verden, som filmen skaber – på én gang uendeligt nærværende og dog langt væk. De har fået en oplevelse, der har ramt dem på både tanke og krop. Og de er blevet klogere på biografens mørke.

God fornøjelse!

Line Arlien-Søborg
Det Danske Filminstitut

BØRNEFILMENS TRE MODERFILM

Den gode børnefilm skal være enkelt fortalt og samtidig rumme nogle dybere lag. Her er en gennemgang af tre klassikere.

AF ULRICH BREUNING

Når man prøver at finde ud af, hvad en børnefilm er, render man fluks ind i et djævelsk drilsk definitionsdilemma. Det bliver slet ikke nemmere, hvis man skal prøve at fortælle, hvad en god børnefilm er. Og hvis man skal prøve at formulere, hvad en god film skal indeholde for børn i *førskolealderen*, er der for alvor dømt dybe panderynker og almindeligt håraffald.

Dilemmaet er indlysende, og det er indgående beskrevet i bogen *De pokkers unger – antologi om dansk børnefilm*:

1. Er børnefilm film, som børn kan lide at se?
2. Er børnefilm film, som både børn og voksne kan lide at se?
3. Er børnefilm film, som voksne ikke nødvendigvis selv synes om, men meget gerne vil have, at børn skal kunne lide at se?

Den tredje mulighed forekommer at være et formynderisk fortidslevn fra forne tider i en filmpædagogisk stenalder, hvor børnefilm skulle være stuerene og sand indoktrinering for såkaldte sunde interesser. Sommer, sol og søndag – og gerne med et varmt kæledyr på eng eller i skov.

Selvfølgelig – lad os ikke gøre det sværere end nødvendigt – skal børnefilm være film, som børn kan lide at se. Men især når det gælder småbørnsfilm, er det vigtigt, at den voksne også gerne vil være i dialog med både film og barn. For det første ser helt små børn ofte film sammen med voksne – og det kan ikke understreges for tit, at dette giver rollerne de mest givtige møder med filmmediet – og for det andet skal den voksne naturligvis formidle film, som han eller hun selv sætter pris på og gerne vil snakke med børnene om.

Men findes sådanne film overhovedet? Ork ja – der er mange, men det er alligevel forholdsvis sjældne perler i filmhistoriens ellers rige

skatkammer. Jeg prøvede for nogle år siden at søge efter børnefilmens kilder og nåede aldrig til udspringet. Måske opstod ordet ”børnefilm” første gang i Gorkij-studierne i det hedengangne Sovjetunionen, hvor man virkelig brugte film i den ideologiske opdragelse, men først efter Anden Verdenskrig bliver ordet almindeligt. Det hænger sammen med efterkrigstidens ønske om at give børn gode oplevelser også på filmområdet. Krigen var slut, og freden skulle vindes.

TRE MODERFILM

Til gengæld fandt jeg under arbejdet tre film, som står som en slags ”moderfilm” for alle børnefilm:

1. *Palle alene i verden*, Astrid Henning-Jensen, Danmark 1949
2. *Den røde ballon* (Le ballon rouge), Albert Lamorisse, Frankrig 1956
3. *Jemima & Johnny*, Lionel Ngakane, England 1966

Palle alene i verden. Foto: DFI, Billed- & Plakatarbivet

Palle alene i verden. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

Den røde ballon. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

Jemima & Johnny. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

➤ **Nøgleordene er ensomhed, angst og modstand, men også venskab, trøst og håb. For det er vigtigt, at film for små børn ikke efterlader tilskuerne handlingslammede, men giver løsningsmodeller og håb.**

Palle alene i verden er en filmatisering af Jens Sigsgaards børnebog med illustrationer af Arne Ungermann. Bog såvel som film handler om en lille dreng, der en morgen vågner og opdager, at far og mor er væk – ja, alle i hele verden er væk. Palle er, som titlen siger, alene i verden, og det er i begyndelsen fedt. Et slaraffenland og et stort tag-selv-bord. Palle bolttrer sig i de øde gader og kører sporvogn og spiser slik, men gradvis antager det frie liv også mareridts former. Det hele er dog heldigvis en drøm, så alt ender i fryd og gammen. Men bag drengens odysse gennem det mennesketomme København lurer alvorlige emner, som optager små børn meget. At være alene, at far og mor er borte. Måske handler det

dybest set om den lille og den store ensomhed og bliver på sin egen facon et lille stykke eksistentialisme i børnehøjde.

Det samme kan man sige om *Den røde ballon*, hvor endnu en lille, lidt ensom dreng finder en ballon. Ballonen bliver drengens ven og støtte og symboliserer drømme, poesi og himmelflugt. Sammen drager de to venner på eventyr i Paris, men forhindringerne er mange, og ballonen ødelægges. Dog kun for at genopstå som hund-redvis af nye balloner!

Jemima & Johnny tager blidt fat på en af det moderne samfunds værste svøber, racismen, men afvæbner udyret ved at fortælle om venskabet mellem en lille hvid dreng og en mørk

pige. De drager også ud i verden, og deres lille odysse gennem en London-forstad formelig oser af omsorg og solidaritet.

Formelt ligner de tre film hinanden. De har alle en konkret og lokal geografi – København, Paris og London – men storbybeskrivelserne er universelle. De har en børnevenlig længde på cirka en halv times spilletid, og de er uden den store handlingsbærende dialog (dog betjener *Palle alene i verden* sig af en indre monolog, der udtrykker Palles tanker). Dette kan selvfølgelig tolkes som et kommercielt hensyn, for så kan filmene uden versionering vises overalt i verden. Men det betyder også, at der er en omhu med billedsprog og fortælling, så filmene umiddelbart er forståelige for alle.

De tre film anbefales i diverse børnefilmpublicationer for børn fra ca. femårs alderen. Det anbefales også, at filmene ses af børn og voksne sammen. Og voksne ser dem gerne sammen med børn, for alle tre film har et filmsprog og en poetisk nerve, som appellerer til små såvel som

store. Det er ikke "bare" børnefilm. Det er film med et højt æstetisk og etisk ambitionsniveau. Nøgleordene er ensomhed, angst og modstand, men også venskab, trøst og håb. For det er vigtigt, at film for små børn ikke efterlader tilskuerne handlingslammede, men tværtimod giver løsningsmodeller og håb.

Filmene er på den anden side ikke tuttenuttede og harmløse, hvilket nogle forældre og pædagoger i den bedste hensigt har ment skulle kendetegne ordentlige og "sunde" børnefilm. De handler om noget væsentligt i børns hverdag, og man må give forfatteren og pædagogen Jens Sigsgaard ret, når han siger, at man kan tale med børn om alt. Det gælder bare om at finde det rette toneleje og de rette ord.

REKVISITTENS VIGTIGHED

De tre moderfilm har ikke en særegen fortælleform. På et nordisk børnefilmseminar på Den Danske Filmskole i foråret 1999 havde manuskriptforfatteren og filmskolelæreren Mogens Rukov set på netop *Den røde ballon* og også Søren Kragh-Jacobsens Ole Lund Kirkegaard-filmatisering *Gummi Tarzan* fra 1981. Han fandt frem til, at de to film til punkt og prikke overholder Aristoteles' regler med tre akter. Børnefilm har altså ikke en egen dramaturgi, men har – ligesom andre film – en begyndelse, midte og slutning. Men tempo og klipperytme er måske en anelse mere adstadig (nu er der jo også tale om ældre film). Og så spiller rekvisitten en vigtig rolle.

Rekvisitten er et vitalt filmisk fortællegreb, men i børnefilm har rekvisitten muligvis endnu større betydning for forståelsen og oplevelsen.

I *Den røde ballon* er det, som titlen understreger, den røde ballon, og i *Gummi Tarzan* er det drengens drage, der lig den røde ballon drømmende stiger mod himlen.

I *Jemima & Johnny* er rekvisitten den lille piges dukke, mens rekvisitten i *Palle alene i verden* ikke er ganske så tydelig og effektiv i fortællingen, men man kan argumentere for, at Palles lille kasket og andre hovedbeklædninger er med til billedligt at drive handlingen frem.

ENKLE HANDLINGSFORLØB

Det vigtigste fællestræk for de tre film er imidlertid, at de alle er let forståelige. Alle kan følge med i de meget enkle handlingsforløb, men samtidig har filmene det fornødne filosofiske filigran, der bevirker, at børn og voksne også kan være i dialog med filmene. De kan sammen snakke om dem og finde spændende indfaldsvinkler, der kan munde ud i, at alle får lidt livsmod og føler sig en smule stærkere.

Hvis man skulle sætte gode film for små børn på en formel – hvilket naturligvis er umuligt –

kunne man forsøge sig med at hævde, at handlingen i en god småbørnsfilm skal kunne forstås umiddelbart af alle, men samtidig skal der være nogle dybere lag, som rumsterer og som kan afdækkes efterhånden. I barnets egen bearbejdning og i samspillet med voksne.

Det er såmænd ikke hokusfokus, for det er netop den formel, som vores store eventyrdigter H.C. Andersen har brugt. Han åbner gavmildt troldmandens værksted lidt på klem, når han afslører: "Jeg griber en Idee for den Ældre – og fortæller saa for de Smaa, men jeg husker, at Fader og Moder lytter til, og dem maa man jo give lidt for Tanken!" Set i det lys er den rigtig gode film for små børn en filmhistorie, som børn og voksne sammen kan nyde og blive lidt klogere af, fordi det simpelthen er gode film. Så enkelt er det i virkeligheden. Især hvis man også husker på, at den russiske forfatter Maksim Gorkij svarede på spørgsmålet om, hvilken forskel der er på at skrive for børn og voksne, på følgende klare vis: "Der er ingen forskel, blot gør jeg mig meget mere umage, når jeg fortæller for børn!"

Ulrich Breuning er forfatter. Har været børnefilmkonsulent på Det Danske Filminstitut og på Statens Filmcentral. Har tidligere været biografdirektør og filmcensor. Ulrich Breuning har i skrift og tale i mange år været børnenes filmadvokat. Blandt hans publikationer kan nævnes *Tarzanmyten* (Borgen 1980), *Karel Zemans eventyrlige verden* (Danske Børnefilmklubber 1982) og *De pokkers unger - antologi om dansk børnefilm* (Høst & Søn 2002). Skriver undervisningsmaterialer for Det Danske Filminstitut og underviser på Den Danske Filmskole.

FORTÆLLINGER I ØJENHØJDE

Man skal tage børnenes oplevelser alvorligt og sætte sig ind i deres fantasi og tanker, når man taler med dem om film.

AF MERLIN P. MANN

Det kræver en masse overvejelser at skabe historier for børn. Det nytter ikke blot at lave en "børnevenlig" udgave af en vilkårlig fortælling. Mange ringere amerikanske børnefilm er blot helt almindelige actionbrag udstyret med tegnefilmsvold og fladpandet humor – og det er ikke godt nok. Det er ikke ved at sænke kvalitetsniveauet, at man kommer i øjenhøjde.

Det gør man ved at forstå den måde, børn opfatter en historie på. Emnet har været meget konkret for mig, da jeg gennem en årrække har lavet billedbogsversioner af flere store Disney-film som *Find Nemo* og *De Utrolige*. Filmene er typisk henvendt til en lidt ældre målgruppe, og det er ikke nok bare at bruge lettere ord, når man vil genfortælle historien for førskolebørnene.

For at opnå øjenhøjden kræver det indsigt i – og respekt for – børnenes verdensbillede og

måde at opfatte en fortælling på. Som alle andre mennesker foretrækker børn historier, der henvender sig til *dem*.

GRUNDFORTÆLLINGEN

En god historie er altid en, som man kan spejle sig i. Man skal kunne se sig selv i fortællingen, uanset om den er naturalistisk eller eventyrlig. Det kan barnet ikke nødvendigvis i en "nedtonet" voksenhistorie. Barnets egne erfaringer og verdensopfattelse er væsentlige.

Udgangspunktet for de fleste børns verden er naturligvis familien – de nære voksne. De er trygheden, men også begrænsningen i barnets liv. Derfor handler mange gode børnehistorier netop om at udfordre de rammer, som de nære voksne har sat op for barnet. I virkelighedens verden er barnet i sidste ende altid underlagt disse rammer, men i fiktionen er styrkeforholdet pludselig udflignet. Her kan barnet selv sætte dagsordenen.

Men familiens tryghed er også barnets fundament, og derfor er det vigtigt for børnefortællingen, at den genetablerer rammerne, så man altid kan vende hjem til mor og far.

Et rigtigt godt eksempel på denne grundfortælling er billedbogen *Where the Wild Things Are* (dansk titel: *Villy Vilddyr*, red.) af Maurice Sendak. En lille vild dreng i ulvedragt opfører sig som et vilddyr og bliver sendt i seng uden aftensmad. Men drengen er ikke knækket. Hans værelse forvandler sig til en skov, og snart har drengen begivet sig ud i den store verden. Han ender på vilddyrenes ø ("Where the Wild Things Are") og lader sig ikke skræmme af de fæle beboere. Den frygtløse dreng bliver konge over "vilddyrene", og den festlige ballade sættes i gang. Men til sidst begynder drengen at længes. Han må hjem igen, og selv om monstre vil have ham til at blive, begiver han sig alligevel tilbage til sit værelse – hvor aftensmaden venter på hans natbord.

En skøn lille historie, som den voksne læser kan få meget morskab ud af at fortolke og forstå på et abstrakt plan. Men det er vigtigt at huske, at det ikke er barnets tilgang til historien. Barnet abstraherer og reflekterer ikke. Det oplever historien direkte. Filterløst og i forholdet 1:1.

FORHOLDET 1:1

Når et værelse bliver til en skov, så bliver det til en skov. Et monster er et monster, og sådan er det. Fiktionen er ikke et spejlbillede af virkelighedens verden – det er en forlængelse. Når barnet oplever historien så umiddelbart og fordomsfrit, giver det helt automatisk en enorm indlevelse, men naturligvis også en stor sårbarhed. Børn kan blive meget berørt af selv de

mindste ting i en fortælling, fordi de så tydeligt kan se sig selv i den.

I disse situationer er det utroligt fristende for den voksne blot at forklare barnet, hvad historien "i virkeligheden" handler om – og understrege forskellen mellem fantasi og virkelighed. Det er en fin tanke, men den tager udgangspunkt i den voksne forståelse af fortællingen og ikke barnets. Man må sætte sig ind i, hvordan en historie opleves, når man slet ikke tolker, men tager det hele for pålydende.

I stedet for, at man træder et skridt tilbage fra historien, giver det mere mening for barnet, at den voksne går med ind i den – på lige fod med barnet. Snak om monstre og de uhyggelige lyde, de laver. Se, hvordan de bevæger sig, og peg på striberne i deres pels. Den voksne skal gå rundt i historien sammen med barnet. En abstraktion eller fortolkning efterlader bare barnet alene inde i fiktionen.

Fiktion skal ikke være ufarlig. Heller ikke for børn – men det er vigtigt, at man forstår, hvad det er, der pirrer og skræmmer barnet. Det er som regel ikke det fantastiske eller overnaturlige, men derimod det, som ligger meget tæt på. Angsten for at miste det nære. Angsten for at være overladt til sig selv. Barnet kan få utroligt meget ud af at udfordre sig selv og sine rammer med en "uhyggelig" historie, men uden nogen sinde at blive i tvivl om, at de voksne stadig er der. Man kan altid komme hjem og finde sin aftensmad på natbordet.

AT TALE OM HISTORIEN: TRE TIPS

Børn forføres meget let af fortællingen – og især i et medie som film, hvor distancen til det fiktive

er endnu kortere. Så længe historierne er gode og veludførte, er denne store indlevelse værdifuld, for det er den bedste måde at udforske både sit eget og andres indre univers på. Men det kræver bearbejdelse og vejledning. Det kræver samtale i øjenhøjde.

Her er nogle punkter, der er værd at overveje i den forbindelse:

1. Se historien fra barnets synsvinkel:

Samtalen skal altid starte fra et fælles udgangspunkt. Spørg ind til barnets oplevelse og udvid kun langsomt med dine egne bidrag. Det kræver god tid, men alene samtalen om historien ruster barnet langt bedre til selv at tackle den. Det er ikke vigtigt, at barnet "forstår" historien på et abstrakt eller symbolsk plan. Det er en oplevelse, ikke en test.

2. Gå sammen med barnet ind i historien:

Hvis den voksne allerede har sprunget alle mellemregningerne over, står barnet alene tilbage i fiktionen. Tag barnet i hånden og gå hen til alle de spændende og udfordrende situationer. Tal om dragen og spøgelseset og den fæle sørøver.

Merlin P. Mann er forfatter. Har skrevet mange bogudgaver af de største Disney-film, bl.a. *Find Nemo* og *De Utrolige*. Blandt hans egne bøger er *Magi & sværd* (Klematis 2004) om at spille rollespil og julekalenderbogen *Den store nissejagt* (Klematis 2005). Sammen med tegneren Jan Kjær har han netop udsendt første bind af i alt ti i serien *Taynikma* (Phabel 2005). Merlin P. Mann er desuden en af idefolkene bag TV 2's *Jul i Valhal*.

Barnet skal vide, at den voksne er med. Sammen med barnet kan man spinde en ende på det uforløste eller det, der er svært at forstå.

3. Tag barnets oplevelser alvorligt:

Når man siger "det er jo bare fantasi", så distancerer man sig fra historien. Og det virker heller ikke synderligt beroligende, for fantasien føles mindst lige så nærværende. Gå i stedet med på fiktionen: "Sikke en fæl drag. Godt de ikke gider bo ovre ved børnehaven. De bor kun i de høje bjerge ..."

AT OPLEVE ER AT FORTÆLLE

Samværet med den voksne er en utrolig vigtig del af det at opleve en historie, når man er barn. Om man ser film sammen eller læser højt. Det giver en tryghed og en lyst til at udforske mere. Og det er det perfekte springbræt til at fortælle mere.

Den bedste måde at tale om en historie på er nemlig at digte videre på den: "Hvad ville du gøre, hvis du fandt vilddyrenes ø?" I sådan en videredigtning kan barnet både udforske sit eget univers og få vished for, at den voksne er der til støtte og hjælpe.

De Utrolige. Foto: Buena Vista Pictures Distribution

➤ *Fiktion skal ikke være ufarlig. Heller ikke for børn – men det er vigtigt, at man forstår, hvad det er, der pirrer og skræmmer barnet. Det er som regel ikke det fantastiske eller overnaturlige, men derimod det, som ligger meget tæt på. Angsten for at miste det nære. Angsten for at være overladt til sig selv.*

De Utrolige. Foto: Buena Vista Pictures Distribution

NØJJ, DET' FOR BØRN

Interview med børnefilmkonsulent Bodil Cold-Ravnkilde

AF LINE ARLIEN-SØBORG

– Kan du sige noget generelt om den type børnefilm, du særligt ser muligheder i at støtte som filmkonsulent?

”Når det er for de små, så tænker jeg meget på den genkendelighed, der er nødvendig for børn, når de ser film. Et genkendeligt univers og en genkendelig konflikt, for der må gerne være konflikter i småbørnsfilm, de skal bare løses til sidst.”

”Det er meget vigtigt, når man vurderer et manuskript, at man ikke fornemmer en risiko for, at de små børn vil blive ladet i stikken. Filmene bliver jo vist i fjernsynet, og der skal ikke sidde børn mellem tre og seks år alene tilbage og ikke vide, hvad der skete videre i filmen. Eller have en fornemmelse af, at noget ikke blev ordnet. Genkendelighed er centralt sammen med konflikter, der skal løses. Det må meget gerne være konflikter, som børnene kender fra deres eget liv.”

”Og så tænker jeg også meget på nærhed. Genkendelighed, nærhed, konflikt, en afsluttet historie og overskuelige rum. For det er også meget væsentligt, at børnene ved, hvor de er henne geografisk i filmfortællingen. Men ungerne er også kloge, og de må meget gerne, efter at have set en film, have fået en oplevelse af, at der er sat nogle tanker i gang. Men det er vigtigt, at der er nogen, de kan snakke med om de tanker, de gør sig.”

”Venskaber og kærlighed er andre vigtige elementer, fordi det er det overskuelige i deres verden og betyder meget.”

”Der må gerne være konflikter i småbørnsfilm, de skal bare løses til sidst.”

– Hvorfor nævner du begreber som nærhed og genkendelighed? Mener du, at det er særligt vigtige elementer for aldersgruppen?

”Jeg ved ikke, om de er særligt vigtige. Men de har stor betydning. Mens jeg var i Danmarks Radios B&U-afdeling, gjorde vi det, at vi tog ud i daginstitutioner og viste børnene de film, som vi havde lavet, samtidig med at vi filmede børnene, mens de så på. Så lavede vi en sammenkopiering hjemme på redaktionen, så man kunne se filmen, samtidig med at man kunne aflæse børnenes reaktion. På den måde kunne vi se, hvornår de mistede koncentrationen. Og de mister koncentration, når det er for uoverskueligt. Eller hvis det er fancy filmsprog. Så det kommer af lang tids erfaring ved at iagttage børnene og se, hvad de godt kan lide og hvad de vil se på.”

DET FANCY FILMSPROG

– Hvad mener du, når du taler om et ”fancy filmsprog”?

”Filmen *Se min verden* om pigen Asta (Jens Bangskjær, 2002) er meget genkendelig, når man er omkring fem-seks år og skal starte i skolen. Jeg så den med nogle unger. De hæftede sig meget ved genkendeligheden: Sådan åbner jeg også en mælkekarton derhjemme, sådan er min matematikbog også etc. Jeg har set filmen flere gange med børnehaveklasser, som har været meget optaget af de nære ting.”

”Når jeg siger ’fancy filmsprog’, så tænker jeg på film med hurtige, skæve vinkler og den slags. Der er så mange andre steder, hvor man kan lave noget, der er smukt og flot, hurtigt klippet og smart. Men det skal man ikke til de små. Og selv om vi ikke skal tale om tv, så var *Bamses Billedbog* banebrydende, fordi man bestemte sig for at have ét kamera til at følge Bamse hele vejen, uden klip. Følge Bamse i, hvad han gjorde og hvor han gik hen. Og ungerne har elsket det. Og selv om det er tv, er det alligevel et godt eksempel på, hvad man skal lave for små børn, synes jeg.”

– Heri ligger der måske også en kvalitetsdom. Kan man kvalitetsbedømme film for små børn?

”Det bliver man nødt til i et job som filmkonsulent. Jeg får manuskripter og forslag ind på film, som ligger langt over, hvad mindre børn kan opfatte. Meget tit grumme historier, synes jeg. Målgruppen er snarere otte til ti år. Det er ærgerligt, at mennesker, der gerne vil lave film til de mindste, ikke sætter sig ind i, hvad de forskellige aldersgrupper kan indoptage. Så der er mange ting, jeg må sige nej til, fordi de ikke egner sig til aldersgruppen.”

”Der er også nogle ting, som jeg må sige nej til, fordi jeg synes, at de er alt for grumme. Jeg er ikke pædagog, men jeg vil gerne have, at børnene skal se film – det lyder måske højtideligt – som gør dem til større mennesker. For jeg synes, at børn er fantastiske mennesker, ellers ville jeg ikke have beskæftiget mig med dem i så mange år. Men de må også gerne opleve noget, der gør dem klogere. Og dér, hvor man kan se, om film virker, er når børn går ud og leger den film, de lige har set. Det synes jeg er fantastisk.”

– Du siger ”grumme”. Vil du helst undgå det grumme? ”Nej, der må meget gerne være en konflikt. Men den skal løses, og du må ikke efterlade de små børn uden håb. Men selvfølgelig må der være en konflikt, for det er der i deres liv. Jeg får mange forslag, der handler om en ’missing father’. De fleste novellefilm og korte fiktionsfilm, som jeg får ind, handler om manglen på en far. *Min far er bokser* (Morten Giese, 2004) er et godt eksempel på en film med konflikter, hvor man efterlades med et håb.”

– Men du siger samtidig, at mange af de manuskriptforslag, som du får ind, virker for voldsomme til de små. Kan du sige lidt om, hvordan du vurderer din målgruppe, når den hedder de tre- til seksårige? Hvad er det, der gør, at det kan blive for meget?

”Jeg har rigtig mange års erfaring. Det gør, at jeg tænker: Det her kan en otteårig se på, men for et mindre barn vil det være for kompakt og for kompliceret. Det må godt være en oplevelse, der gør dem visuelt stærke, men også gerne en oplevelse, som er en god historie. Hvis fortællingen rummer for meget, vil man hurtigt kunne se, at det ikke fungerer for en mindre aldersgruppe. Det er egentlig meget enkelt. Men det handler nok meget om erfaring.”

– Hvis jeg ser Disney Sjov i fjernsynet sammen med tre- til fireårige, kan jeg godt blive i tvivl, om noget af det er for voldsomt for de små børn? ”Det kan jeg sandeligt også!”

FILM OG LEG

– Men her vil man måske også kunne se dem føre fortællingerne med over i legen. Tror du, at legen

”Men ungerne er også kloge, og de må meget gerne, efter at have set en film, have fået en oplevelse af, at der er sat nogle tanker i gang. Men det er vigtigt, at der er nogen, de kan snakke med om de tanker, de gør sig.

Når livet går sin vej. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

kan være med til at bearbejde de oplevelser, som børnene har – også de ”grumme”?

”Jeg lavede en film om en fødsel, hvor jeg startede med at filme fire fødsler. Det var på et tidspunkt, hvor man endnu ikke havde set mange fødsler på film. Det skulle være til de allermindste – de tre- til seksårige. Og det var en stor oplevelse for både mig og fotografen og i det hele taget for hele holdet.”

”Jeg valgte den fødsel, som var smukkeste at se på, fordi det i sig selv er meget stort for små børn at se på en fødsel. Jeg havde taget det værste blod fra, fordi jeg syntes, at det skulle være smukt og berigende, og jeg havde gjort meget ud af, at kameraet ikke skulle zoome ind. Det skulle være i naturlig størrelse. Der sidder små børn, der for første gang ser et andet menneske blive født. Hver gang jeg ser det, bliver jeg meget rørt.”

”Efterfølgende oplevede jeg på et seminar med en masse børn, at alle ungerne lå i deres køjesenge og fødte børn. Det var fantastisk. De forsvandt lige med det samme, efter at de havde set filmen. Jeg tænkte ’hvor er de henne’. De var oppe at lege, at de fødte!”

”Det er det jeg mener, når jeg siger, at det er godt, hvis film sætter noget i gang og børnene kan lege det ud. Og jeg tror også, at nogen af de grumme ting kan vises for børn, hvis det ellers er børn, der har det godt og som har forældre, der taler med dem. Så kan børn klare mange ting. Men hvis det er børn, der har det svært og som ikke er bevagede med stærke forældre, så kan det være problematisk. Sådan som jeg har sagt til min egen datter, at hun ikke skulle se TV-Avisen. Men der er stor forskel på, om man som seksårig kommer fra Nordjylland, hvor jeg kommer fra, eller om man er en Sølvgade-rod,

som jeg kalder det, hvis forældre er mediemennesker, som måske indimellem pacer børnene til at se film, som de måske ikke skulle have set. Men børn er forskellige.”

FILM OG ALDERSGRÆNSER

– *Hvordan skal man forholde sig til de film, som Medierådet giver en egnethedsvurdering af? Der er jo en del mennesker, der tager deres børn med ind at se film, der ikke svarer til den alder, som filmene er vurderet egnede til. Hvad mener du om det?*

”Det er egentlig ikke min opgave, men indimellem siger jeg til forældre, der har taget en treårig med ind, at der er scener i filmen, som børnene vil kunne blive bange for. Og de fleste forældre ved det ikke, men tror, at det er børnefilm egnede for alle størrelser. Og de bliver glade for, at jeg siger det. Men der er stor forskel på, hvad forældre viser deres børn.”

– *Hvis man ser på børnene, kan man så sige noget generelt om, hvilke oplevelser de tager med sig over i deres egen verden?*

”Jeg ved ikke, om man kan sige det generelt, men jeg tror, at de bedste animationsfilm kan påvirke legen, som vi har talt om, men også fantasien og drømmene. Det er jeg sikker på. Når de tegner, er det tydeligt, at deres oplevelser udvikler deres fantasi, men det er svært at måle, hvad det er, der gør, at nogen har fået en stor skat af filmoplevelser med sig allerede fra barnsben. Men hvis man er opmærksom som forælder eller pædagog på at aflæse, hvad børn oplever, er det egentlig meget tydeligt, at det betyder noget for børnene.”

– *Tror du, at der er forskel på, hvilke film børn kan lide og hvilke film de voksne tror, børn godt kan lide?*

”Ja. Det tror jeg absolut. Og jeg tror, at det er en af de farer, der lurer hos børnefilmkonsulenterne. Det er de dér forslag, som man får om meget smukke æstetiske film, hvilket jeg også synes er vigtigt, hvor børn taler klogt til kameraet om liv og død. Film, som vi også har i vores katalog (DFIs distributionskatalog, red.), som er fantastiske film for voksne, men hvor jeg oplever, at børn, når de ser dem, går fra dem.”

”Forældre bliver meget begejstrede for kloge børn, det gør jeg også. Jeg synes, at det er vidunderligt at snakke med ungerne. Men børn på seks til syv år, de gider ikke høre på, at børn taler klogt. Det er noget, vi tror. Det er interessant, når vi viser en film i en børnehave, som børnene ikke kan lide. Børnene sætter sig til at lege med noget andet, eller hvis de er rimeligt høflige, så

bliver de siddende, og måske vender de sig om og laver noget andet. Det er interessant og meget enkelt at se, om en film virker på børn.”

– *Er der nogle genrer, som du holder særligt af og som du synes formidler særligt godt til små børn?*

”Jeg holder meget af animationsfilm, fordi der ikke er tvivl om, at hvis du vil have børnene med fra starten, så har du dem med animationsfilm. De elsker det. Der er ting i animation, der er lettere at forklare, fordi du kan tegne dig til det. Hvis der var flere penge til børneområdet, ville jeg lave mere fiktion. Jeg elsker den korte fiktion, der er fantastisk til børn, ligesom animationen.”

”Dokumentarfilmen er lidt vanskeligere til de små børn. Der er ikke så mange, der laver det. Mens jeg synes, at dokumentarfilm er gode til at udtrykke følelser for de lidt større børn. Det er svært at lave dokumentarfilm for de mindre.”

– *Så du ser animation som den genre, der taler mest direkte til de små børn?*

”Ja.”

Bodil Cold-Ravnkilde. Børnefilmkonsulent på kort- og dokumentarfilmområdet på Det Danske Filminstitut 2001-2005. Fra 2006 Kort- og dokumentarkonsulent på Norsk Filmfond. Har arbejdet i 37 år på Danmarks Radio, hvor hun i en lang årrække har arbejdet med børnefilm og -tv, senest som redaktionschef for Børne1'eren. Har lavet film ved Statens Filmcentral og skrevet børne- og ungdomsbøger. Bodil Cold-Ravnkilde har siddet i Kulturministeriets arbejdsgruppe om Børn og Kultur.

– *Kan du nævne én eller flere børnefilm for de små børn, der står dig særligt nær?*

”Karsten Küllerichs film *Når livet går sin vej* (1996) er meget rørende. Det er en god film at tale ud fra i forhold til døden. Den gjorde et meget stort indtryk på mig. En fin film, der faktisk var ved at vinde en Oscar. Og så er der en helt anden film, *Rokketanden* af Klaus Kjeldsen (1994). Han kan noget med de små, også i forhold til genkendelighed og charme. Han ved, hvor stor betydning det har. Og så *Farvel, farvel* (Klaus Kjeldsen, 1993) om nogle unger i en udflytterbørnehaven. Den handler om nogle børn, der har det godt, hvilket han er rigtig god til at formidle.”

”Så elsker jeg *Pingu*. Pingu-filmene er alt det, vi har talt om. Det er inde i det dér lille hus, og der er en far og en mor, og så er der nogle ting, der er skægge. Alle unger i hele verden kan nikke genkendende til det. Og så er det lavet så charmerende, hvor det er så skønt, når de er uartige, fordi det får os til at grine. Og humor er vigtigt. Det er der i den grad i *Pingu!*”

ERNST PÅ TOGREJSE

Det handler om at *samtale* med børn på deres egne præmisser om de film, man ser sammen med dem. Her møder en børnehaveklasse tegnefilmen om Ernst og hans kulrede mor.

AF THOMAS FRANDSEN

Verden er et farligt, men grundlæggende godt sted at være. Så kort kan essensen af de seks syvminutters animationsfilm om drengen Ernst formuleres. Nøjes man imidlertid med det, gør man sig selv en bjørnetjeneste. Der er nemlig meget mere på spil i den stilistisk velfungerende minimalisme, der præger strengen og de akvarelagtige farver i Ernst-antologien.

FRYGT OG LATTER

Hver film fokuserer på tilsyneladende ganske almindelige begivenheder, som alle børn kan

ikke genkende til. Filmene er eksemplarisk tegnet og narrativt bygget op, så selv de aller-mindste bliver udfordret i deres forståelse af, hvad virkelighed er og hvor forskelligt den kan konstrueres.

Ernsts bekymrede mor vil sin søn det bedste, men hun forstår ikke ret meget af, hvad der foregår i hovedet på ham. Femårige Ernst forsøger på den anden side at leve op til morens krav og forventninger, men han står også uforstående over for hendes reaktioner og artikulationer.

Sådan er det med disse film: Der er hele tiden to virkeligheder i spil, og selv om moren ikke udleveres, er det hos Ernst, vores største sympati og solidaritet ligger. Det er tilsyneladende ikke

noget problem for Ernst, at der ikke er en far. Det er det til gengæld for moren, hvilket i et par situationer giver Ernst mulighed for at afprøve grænser i andre sammenhænge.

Ernst-filmene skildrer genkendelige hverdags-situationer, men på et dybere plan handler de om eksistentielle kriser. Børnene ved, hvordan Ernst har det: frygten for at blive væk, frygten for de store, frygten for vand, for nøgenhed, for højder, for pres, for at blive flov og for ikke at kunne leve op til de voksnes forventninger.

Alle disse tunge temaer leger filmene sig let og lystigt igennem, og børnene elsker den frydefulde blanding af frygt og bæven kombineret med en til tider befriende latter. For i filmene ender det altid godt. Ernst kommer altid frelst ud på den anden side af krisen og får altid enten kys eller nye kammerater. Filmene kan således være eksemplariske som introduktion til det at arbejde med film i indskolingssammenhænge.

DEN FRAVÆRENDE DIALOG

Denne dag skal børnehaveklassen se *Ernst på togrejse*. At filmen helt undlader brug af ord og almindeligt sprog er ikke mindre end en genistreg. Kropssprog, gestik og musik udgør filmenes kommunikationsredskaber. Børnene skal erstatte den fraværende dialog. Ingen er i tvivl om, hvad der foregår, ingen er i tvivl om, hvad samtalen og kommunikationen handler om.

Det givende i en pædagogisk kontekst består i, at børnene får mulighed for at sætte deres egne ord på forløbene. Det giver anledning til mange indsigtfulde og sjove udsagn. Som én siger: "Det er egentlig mærkeligt, at man forstår lydene, selv om det ikke er ord."

Ernst på togrejse. Foto: DFI, Billed & Plakatarkivet

» Børnene ved, hvordan Ernst har det: frygten for at blive væk, frygten for de store, frygten for vand, for nøgenhed, for højder, for pres, for at blive flov, for ikke at kunne leve op til de voksnes forventninger.

Ernst i fjeldet. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

Børnehaveklasselederen og jeg har besluttet at dele klassen i en drenge- og en pige-gruppe. Vi tror, at det vil gøre det nemmere for børnene efterfølgende at etablere et fællesskab i samtalen om filmen. Desuden er det vores erfaring, at en mindre gruppe trods alt er bedre til at fastholde børnenes koncentration. Mens jeg sammen med tolv drenge fra børnehaveklassen ser *Ernst på togrejse*, siger en af dem pludselig: "Det er kun hans mor, der ved, hvor de skal hen. Han (Ernst) ved det ikke."

Det var en indfaldsvinkel, jeg i hvert fald ikke selv havde tænkt på. Et sådant udsagn er *gefundenes Fressen* for en efterfølgende samtale om situationer, hvor børn bare har været ude med de voksne og alligevel følt sig alene, fordi de ikke har indsigt i baggrunden og sammenhængen for udflugten, besøget, ferien eller hvad det nu måtte være.

ROKKER I TAKT

Men det er svært at fastholde koncentrationen i den efterfølgende snak. Der zappes meget, selv om anerkendende lyde markerer et fællesskab og en solidaritet mellem børnene: Det er ikke altid lige nemt at forstå de voksne. Men det ændrer ikke på det faktum, at stillesiddende snak i længere tid er kedeligt, når man er fem-seks år.

Ikke desto mindre er samtalen om det sete dét, vi fundamentalt set skal fokusere på, når vi ser film med de yngste. Vi skal tale med børnene om det, de synes, de har set. Vi skal gøre børnene bevidste om, at vi mennesker dybest set aldrig oplever det samme, at en dialog derfor altid indeholder et potentiale for nye indsigter. Vi skal respektere deres reception og perception og anerkendende spørge ind til en nuancering af udsagnene. Vi skal vænne børnene til at udtrykke deres forståelse og meningsdannelse på bag-

grund af filmiske udtryk, og der må gerne være kød på samtalen. Hvor tit er der ellers voksne, som tager sig tid til det?

Mange af børnene fra børnehaveklassen kender Ernst fra tv. Men det gør ikke noget. Tværtimod. Allerede ved filmens intro sidder de fleste og rokker i takt til musikken, og da det næsten bliver for uhyggeligt for en af pigerne, for "nu er hans mor blevet væk", lyder det beroligende fra en af de andre: "Næ, hun er bar' ud' og tis'."

DRENGE OG PIGER

Det er interessant og pudsigt at konstatere, hvor forskelligt de to køn reagerer på filmens forskellige sekvenser. Drengene klarer kriser ved at fokusere på komiske og lattervækkende elementer, de griner højt som forsvar mod alvoren i situationerne. Pigerne derimod er stille. De griner ikke så meget og identificerer sig mere med

Ernst på skøjter. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

moren. I hvert fald reflekterer de meget over, hvordan andre vil tænke om den voksne.

Men det gælder dog ikke for alle. En dreng siger: "Jeg kom til at tænke på, hvordan jeg ville reagere, hvis det var min mor, der opførte sig sådan." Det er i forbindelse med sådanne udsagn, at man skal sætte ind. Det er her, potentialet for en i bedste forstand solidarisk erfaringsdannelse ligger. Filmmediet er som skabt til at etablere sådanne formulerede fællesskaber.

På fornemste vis skildrer *Ernst på togrejse* forskelle på børns og voksnes forståelse af, hvad virkelighed er – forskelle i forståelsen af sammenhæng og baggrund for begivenheder og hændelser. Det kan godt undre, hvor overfladiske og blinde vi voksne ofte er over for den frygt, gru og rædsel, der for et lille menneske kan manifestere sig i de mest banale, hverdagsagtige gøremål.

Ernst og fodbolden. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

Instruktøren Alice de Champfleury har lavet i alt syv tegnefilm i serien om Ernst. Seks af dem – *Ernst på togrejse*, *Ernst i svømmehallen*, *Ernst og fodbolden*, *Ernst i Tivoli*, *Ernst i fjeldet* og *Ernst på skøjter* – er samlet på et videobånd, som er udgivet af Det Danske Filminstitut og som kan bestilles via DBC medier: www.dbc.dk. Filmene er egnet til børn fra tre år.

Thomas Frandsen har arbejdet med filmene som undervisningsmateriale i børnehaveklassesammenhæng. Hans overvejelser og ideer kan dog sagtens inspirere til at samtale med børn om film i daginstitutioner.

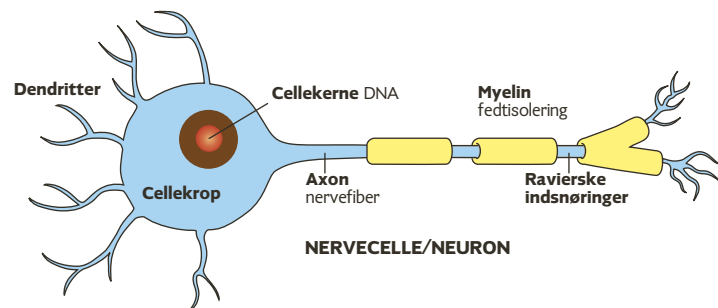
Artiklen er oprindeligt trykt i filmmagasinet EKKO nummer 21, januar 2004 (se www.ekkofilm.dk).

Thomas Frandsen er afdelingsleder på Marie Mørks Skole i Hillerød, formand for Daneklærerforeningen og sidder som Daneklærerforeningens repræsentant i filmmagasinet EKKOs redaktion.

HJERNE, LÆRING OG

Hvordan hænger modningen af hjernen sammen med børns evne til at opfatte og forstå omverden?

AF ANN-ELISABETH KNUDSEN

AT FÅ HUL IGENNEM

Hvad kan den nyeste hjerneforskning bidrage med om børns potentialer for læring og opfattelsesevne? Det første jeg kunne have lyst til at præcisere er, at ingen børn i verden lærer noget for deres egen skyld. Det varer lang tid, før de begynder på det, og nogle kommer aldrig til det. Børns begrundelse for at lære noget er altid, at de er i en relation til en pædagog/lærer/voksen, som de rigtig godt kan lide, og så vil de så gerne have, at han eller hun skal synes om dem. Selvfølgelig tjekker drengene også lige, om autoriteten hos den voksne "bærer hjem", ellers står kampen dér.

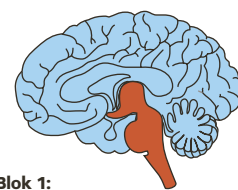
Men overordnet set er der tre afgørende områder af hjernens udvikling og modning, som kræver opmærksomhed, især for børn i førskolealderen:

1. Hjernens modning
2. Hjernebjælkens størrelse
3. Kønshormonernes indflydelse på læringspotentialet

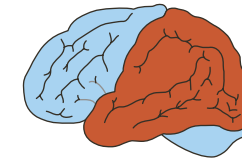
Alle tre områder indeholder væsentlige kønsforskelle, men i denne artikel vil fokus være på hjernemodningen, fordi netop dette punkt har særlig interesse i forbindelse med, hvad man kan forvente af børn og hvornår. Hjernemodning vil i denne artikel handle om den rækkefølge, hjernen får *myelin* i, fordi dette er essentielt for børns opfattelsesevne.

Og hvad er så myelin? Myelin er fedtskeder, som sidder omkring nervecellernes ledninger, som sikrer, at de elektriske signaler sendes hurtigt og sikkert mellem nervecellerne. Eller, sagt

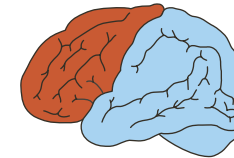
FORMIDLING

Blok 1:
Regulerer vågenhed og reaktionsberedskab

Blok 2:
Bearbejder og opbevarer sanseinput

Blok 3:
Styre og strukturerer

lidt mere populært, som sikrer, at hjernen er "klar til brug".

Hjernemodningen følger en på forhånd bestemt genetisk kode. Der kan være afvigelser i de alderstrin, som jeg sætter på. Børn kan godt være senmyeliniserede, uden at vi betragter dem som uden for det normale. Men rækkefølgen er umiskendelig. Og netop viden om rækkefølgen i hjernemodningen er nødvendig, hvis man gerne vil have held til at indgå i en kvalificeret dialog med børn – "at få hul igennem" til en bestemt aldersgruppe.

0-3-ÅRS ALDEREN

Den del af hjernen, som har myelin, når et barn bliver født, er den forlængede rygmarv, hjernestammen, og så en lille håndfuld af det, som

vi kalder "den gamle" del af hjernen (blok 1). Det er den del af hjernen, som varetager overlevelsesfunktionerne, vågenhed og beredskab, åndedrætsfunktioner og medfødte refleksoriske reaktioner. Det er også den del af hjernen, der bestemmer mængden af impulser, som sendes ind i resten af hjernen ("arousalniveaue"). Dette betyder i praksis, at børn helt frem til treårs alderen først og fremmest opfatter via sansning og egen bevægelse. De har brug for mange gentagelser, og det virkelig svære i formidlingen her er, at de samtidig har brug for, at hjernestammeaktiviteten holdes oppe med mange skift og overraskelser. Når gentagelserne bliver identiske eller monotone, så falder hjernestammeaktiviteten, og børnene går helt bogstaveligt på "standby".

Det nok så interessante i denne sammenhæng er, at hvis man gerne vil stimulere hjernestammeaktiviteten hos et barn undervejs i en læring, så er det især lugte- og smagssansen, der har effekt. Når et menneske lugter til noget, sendes signaler direkte mellem blok 1 og hjernebarken (det yderste lag af hjerneceller, som vi har på hjernens overflade), hvor det lagres. Herefter er sansehierarkiet: følesansen, høresansen – og først til sidst har synssansen effekt på hjernestammeaktiviteten!

I denne periode opleves levende billeder – film – som livagtig virkelighed. Børnene kan endnu ikke skelne sig selv og tingene. Derfor kan man som voksen opleve helt små børn græde og "ville væk", selv hvis en ellers let genkendelig tegneseriefigur bliver for påtrængende.

HOWARD GARDNERS HJERNEMODEL

DET PERSONLIGE INDRE

GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Adgang til differentieret perception af egne tilstande/følelser: lagttagelse, forarbejdning og opfattelse af selvet

DEN PERSONLIGE OMVERDEN

GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Differentieret opmærksomhed og skelnen mellem personer: Adfærd, følelser, temperament, stemninger, motivationer, intentioner

SPROG

GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Fonologi
Syntaks
Semantik
Pragmatik

DET LOGISK

MATEMATISKE GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Dyrke abstraktioner
Tænke i sekvenser og i relationer mellem leddene
Erkende, udvælge og løse problemer

DET KROPSLIGE-

KINÆSTETISKE GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Differentieret brug af kroppen
Arbejde med genstande

MUSIK

GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Skelne tonehøjde
Melodi
Rytme

DET RURLIGE

GRUNDLÆGGENDE FÆRDIGHEDER:

Nøjagtig visuel perception
Transformation (manipuleringen, håndteren) af selve perceptionen
Genskabe perceptioner

3-5-ÅRS ALDEREN

Det næste område i hjernen, som får myelin, er blok 2 - baghoved, isselap og tindingelapperne. Det sker gennemsnitligt omkring tre-femårs alderen. Det er i tindingelapperne, vi har vores hukommelsessystemer og vores intelligenser (de fem intelligenser i Howard Gardners gamle hjernemodel).

I denne alder er hjernen stadig ikke modnet til, at børn kan skelne fantasi og virkelighed. Det, som de ser på film, vil derfor stadig have karakter af noget, som "har været virkelighed" eller som "er virkeligt, bare et andet sted". Børn i denne alder tænker egocentrisk, dvs. med udgangspunkt i deres egne umiddelbare følelser, hvad de kan lide/ikke lide. De har stadig meget

brug for voksne, der fungerer som pandelapper, dvs. voksne som er styrende og strukturerende både i oplevelsessituationen og bagefter, når oplevelsen og læringen skal lagres i hukommelsen.

Her er det vigtigt at tilføje, at højre hjernehalvdel er tidligere "klar til brug" end venstre hjernehalvdel, og den har også tidligere forbindelse til det limbiske system (den følelsesmæssige erkendelse). Vi ved i dag, at hukommelsessystemerne i højre hjernehalvdel har potentiale for meget større "lagre" eller kapacitet end venstre hjernehalvdels hukommelsessystem. Og det er vel ikke ligefrem en hindring, at børn også kan huske det, som de oplever? For slet ikke at tale om den lille detalje, at især drenge (pga. testosteronets indflydelse på hjerneudviklingen)

er afhængige af højre hjernehalvdels potentiale for udvikling!

Dette betyder, at den voksne formidler må have fokus på højre hjernehalvdelfunktioner som vejen til oplevelse og læring. Dvs. musik, ordbilleder, ordkort, rim og remser, rumlige dimensioner, at have tingene i hænderne, røre ved osv. Også gerne samtidig med anden aktivitet!

6-7-ÅRS ALDEREN

Det sidste i hjernen, som får myelin, er pandelapperne (blok 3). Det sker i seks-syvårs alderen. Pandelapperne fungerer som en overordnet samlefunktion. De modtager signaler fra resten af hjernen. De styrer, ordner, strukturerer. De er basis for barnets evne til at se sig selv udefra,

☞ *Film opleves nu, i seks-syvårs alderen, som en mulig virkelighed og i hvert fald som mere virkeligt end eventyr. Børnene tænker stadigvæk fortrinsvis konkret og har brug for tingene foran sig eller i hænderne for at kunne foretage tankespring.*

begyndende abstrakt tænkning, evnen til at have fokus og koncentrationsevne.

Det er interessant i denne sammenhæng, at der er halvdet års hjernemodningsforskel på gennemsnitlige piger og gennemsnitlige drenge. Det betyder, at den evne til koncentration, som en gennemsnitlig seksårig pige har - den er der ikke mange drenge, der har, før de er syv et halvt! En seksårig pige kan koncentrere sig 22-23 minutter om en opgave, som hun ikke selv har valgt og ikke har lyst til, mens en seksårig drengs gennemsnitlige koncentrationstid er ca. 12 minutter om den samme type opgave (jeg taler ikke om, hvor længe han kan sidde med sin Gameboy eller med en selvvalgt aktivitet ved computeren. Det er *ikke* en pandelapsfunktion, men automatiseret læring).

Film opleves nu som en mulig virkelighed og i hvert fald som mere virkeligt end eventyr. Børnene tænker stadigvæk fortrinsvis konkret og har brug for tingene foran sig eller i hænderne for at kunne foretage tankespring.

De kan begynde at holde sig selv uden for det, de oplever, men har stadig brug for voksne til at hjælpe med at sortere i oplevelserne og fastholde koncentrationen på situationen. Drenge i udpræget grad mere end piger! Når det oplevede skal omsættes i sprog, er det nødvendigt helt

frem til otteårs alderen - især for drenge - at der tales i korte sætninger (sprog er en venstre hjernehalvdels-funktion). Og så vidt muligt også at undgå for mange kollektive beskeder.

Endelig vil mange børn have brug for - og glæde af - at få lov til at have noget i hænderne, at sidde og nusse med noget, tegne osv. På den måde holdes hjernestammeaktiviteten oppe, så resten af hjernen har noget at arbejde med, når der skal læres og lagres. Jeg kan stadig blive oprørt, når jeg møder en lærer som, når der skal fortælles en historie og et af børnene spørger,

"må vi tegne imens?", svarer: "Nej, det går ikke, så kan I ikke koncentrere jer." Især når hjerneforskningen så tydeligt fortæller os, at det netop er ved at sidde og tegne, at man bliver i stand til at koncentrere sig om historien!

Illustrationerne er gengivet fra Ann-Elisabeth Knudsens bog *Pæne piger og dumme drenge*.

Ann-Elisabeth Knudsen er lektor og cand.mag. i dansk og psykologi. Har siden 1996 arbejdet med neuropsykologi og hjerneforskning og har mange års erfaring med foredrag i institutioner og skoler. Har fungeret som konsulent i indskolingen i forbindelse med at skelne børn med neurologiske problemer fra børn med almindelige adfærdsproblemer. Forfatter til bogen *Pæne piger og dumme drenge* (Schønberg 2002). Medforfatter til evalueringsprojektet *Køn, karakterer og karriere* (Danmarks Evalueringsinstitut 2005). Er på vej med en ny bog: *Seje drenge og superseje piger? Hjerne og hjerte hos de 10-18-årige*.

Cirkeline III - 2+2=5. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

BØRN OG FILM - FORTÆLLING, FIKTION OG FORMSPROG

Alderen har afgørende betydning for, hvordan førskolebørn oplever filmens fortælling og formsprog.

AF BIRGITTE HOLM SØRENSEN

Film er en central faktor i børns hverdagsliv. Den har betydning for børns oplevelser og for deres identitetsdannelse. Hvis man fokuserer på, hvordan børn opfatter fortællingen i en film, så er der mange forhold, der spiller ind, såsom filmenes forskelligheder mht. indhold og form. Hertil kommer børns forskellige psykologiske, sociale og kulturelle relationer til de enkelte film.

I det følgende vil jeg komme ind på nogle aldersmæssige forhold omkring førskolebørns opfattelse af filmfortælling, fiktion og virkelighedsrepræsentation samt det formsprog, der

knytter sig til film. Det er dog vigtigt at slå fast, at de aldersangivelser, der opereres med, er gennemsnitlige. Der kan være store individuelle forskelle fra barn til barn.

FILMFORTÆLLINGEN

Børn under syv år opfatter ofte en filmfortælling som en samling episoder uden indbyrdes sammenhæng, og helt op til otteårs alderen kan filmfortællingen opleves meget tilfældig og brudagtig. Men det er vigtigt at slå fast, at det meget afhænger af karakteren af produktionen. F.eks. om det er en film, som er lavet specielt til børn og hvor der i form og indhold er taget hensyn til mindre børns måde at opfatte på, eller om det er en "voksenfilm". Men også blandt film rettet til børn kan der være forskel på, hvordan de opfattes, idet udformningen af filmen spiller en stor rolle.

Mindre børn husker de mest aktive og hændelsesrige scener i en filmfortælling, men ikke årsag og konsekvenser, ligesom deres moralske domme er baseret på det observerede frem for årsagen. Fortællestrukturen betragtes som en støtte til at huske de væsentlige episoder, idet børn allerede fra fire-femårs alderen har en vis "indsigt" i fortællestruktur.

Hvis man ser på børns evne til at drage slutninger og skabe sammenhæng og struktur i filmfortællinger, så viser det sig, at mindre børns slutninger ofte er uden anknypningspunkter til det tidligere viste. Hvis man stopper en film og beder mindre børn om at komme med et bud på det videre forløb, så kan de ofte give bud på fortællingens videre forløb, som ligger helt uden for fortællingens univers.

Mindre børn har ofte svært ved at verbalisere deres filmoplevelser, men hvis man lader dem få støtte i et billede som udgangspunkt for en samtale om filmen, så viser det sig, at de forstår mere, end når de kun benytter verbalsprog.

Når børn har en god opfattelse af en film - f.eks. når fireårige kan huske det væsentligste indhold og gengive det i en logisk rækkefølge - så ligger forklaringen i den psykologiske afstand eller nærhed til hændelser, konflikter, personer og miljøer. Når børn fra deres livsverden har kendskab til lignende hændelser, konflikter, personer eller miljøer, som de kan identificere sig med, så har de normalt en god opfattelse af filmen.

BØRNS FORTÆLLESKEMAER

"Selv om jeg er bange for at se det, ved jeg godt, at det ender godt," sagde en seksårig pige, der så en uhyggelig scene i en film. Denne udtalelse udtrykker, hvad mange undersøgelser peger på, nemlig at børn allerede i førskolealderen på baggrund af deres erfaringer med fiktionsformer på tv, i film og i litteraturen danner en form for skema, forstået som elementer til indsigt i fortællestruktur. Disse skemaer er styrende for børns forventninger til opbygningen i en film, og de indgår også, når børn afkoder filmen.

Dette fortælleskema indeholder for børn på ca. fem år den igangsættende begivenhed, et forsøg på en løsning og konsekvenser af denne løsning. Det udvikles med alderen til et skema, som indeholder forestillinger om, hvordan fortællinger er opbygget. Med alderen tilføjes flere elementer, specielt vedrørende motiver i forhold til den igangsættende begivenhed, og de

➤ Børn under syv år opfatter ofte en filmfortælling som en samling episoder uden indbyrdes sammenhæng, og helt op til otteårs alderen kan filmfortællingen opleves meget tilfældig og brudagtig.

enkelte elementer bliver relateret til hinanden. Skemaet kan ofte komme til at udgøre en for barnet mere eller mindre bevidst idealstrukturmodel for forløbet i fortællingen. Denne idealstrukturmodel bruger børn også, når de skal redegøre for en filmfortælling. Hvis skemaet i filmfortællingen ikke passer til barnets "idealmodel", ændrer barnet ofte filmfortællingen, så den efterfølgende kommer til at passe.

Efterhånden udbygges skemaet, og der udvikles flere skemaer for fortællende strukturer. Disse skemaer bruger børn som pejlinger i deres film-reception, idet de hjælper dem til at udvælge, skabe sammenhæng og hæfte sig ved det, der er vigtigt for plottet.

Men det er ikke kun på det receptive plan, at børn anvender disse fortælle-skemaer. Også når børn selv fortæller, er disse skemaer meget fremtrædende og ofte styrende for, hvordan børn opbygger deres fortælling.

Howdan muldvarpen fik bukser med lommer

Muldvarpen som filmstjerne

Muldvarpen og bilen. Foto: DFI, Billed- & Plakatarkivet

Mindre børn, der ikke har dannet et fortælle-skema, som det var tilfældet i eksemplet med den seksårige pige ovenfor, vil ofte reagere med en frygt, der er knyttet til den aktuelle hændelse, og ikke kunne knytte an til et etableret skema. Identifikationen med en voldsom eller uhyggelig hændelse kan således have større konsekvenser for f.eks. et fireårs barn. I voksnes samvær med børn om film er det således vigtigt at være opmærksom på de helt små børns reaktioner og tage forløbet af filmen op til samtale med børnene. Det vil kunne hjælpe dem til at bearbejde det set og samtidig bidrage til udvikling af deres fortælle-skemaer.

Endvidere er det også vigtigt at være opmærksom på, at børn i film i meget høj grad identificerer sig med børn og dyr. Sker der noget voldsomt med disse, vil det afføde en voldsom reaktion hos børnene både i den konkrete seersituation og i nogle tilfælde også i deres drømme. Mindre børn er den mest udsatte gruppe, som i mange tilfælde har et behov for "voksenassistance" i forbindelse med filmsening.

➤ *Mindre børn har ofte svært ved at verbalisere deres filmoplevelser, men hvis man lader dem få støtte i et billede som udgangspunkt for en samtale om filmen, så viser det sig, at de forstår mere, end når de kun benytter verbalsprog.*

Samtale med børn om film kan altså ses som væsentlig på to planer: dels på et konkret plan for at bearbejde den aktuelle hændelse og dels i et langtidsperspektiv for at hjælpe børn til at udvikle en forståelse for, hvordan film er konstrueret.

FIKTION OG VIRKELIGHED

I tilknytning til børns oplevelse af film spiller fiktions- og virkelighedsdimensionen en væsentlig rolle. Tegnefilm og virkelighedsprægede film, som indeholder overdrivelser og usandsynlige fænomener, hvor personer gør ting, der er umulige at gøre i virkeligheden (som f.eks. når Superman flyver), har ud over den oplevelsesmæssige funktion for børn også den funktion, at børn lærer at sondre mellem fiktion og virkelighedsrepræsentation. Allerede som fire-femårige opfatter børn disse produktioner som fantasiprodukter.

Virkelighedsprægede fiktionsprogrammer, som ikke indeholder ovennævnte overdrivelser og usandsynligheder, opfattes af førskolebørn som gengivelse af virkelighed, fordi de ligner

virkeligheden. F.eks. tror mange mindre børn, at familien i tv-serien *Det lille hus på prærien* eksisterer i virkeligheden og at der jævnligt bringes optagelser fra familiens liv.

Omkring skolealderen forstår børn, at det er mennesker, som spiller roller, og de begynder at indse, at meget af det, der vises på film og tv, er fiktivt. Derefter følger en periode, hvor handlinger og personer vurderes som rimelige og sandsynlige i forhold til virkeligheden. Efterhånden kommer barnet til en erkendelse af, at virkeligheden repræsenteres på forskellig måde på film og tv. De erkender, at nyhedsudsendelser, reklamefilm, tegnefilm og underholdningsprogrammer er forskellige genrer, hvis indhold har forskellig "påstået" realisme-værdi. Også her gælder, at der er store individuelle forskelle, alt efter hvor meget børn taler med voksne om disse forhold.

FILMENS SPECIELLE FORMSPROG

Det specielle formsprog, der er karakteristisk for film og tv, giver ofte anledning til "fejltidninger" hos mindre børn. Det gælder f.eks. zoom, klip, indtoning og slow-motion. Syv-otteårs alderen ser ud til at være omdrejningspunkt for, hvornår børn begynder at forstå, at disse elementer kan anvendes til at formidle oplevelser.

Mindre børn tror, når der zoomes ind på en genstand, f.eks. på en kage, at så "vokser" kagen i bogstavelig forstand – altså at det, der sker, er en form for trylleri. Det samme gælder, hvis kagen vises i forskellige størrelser gennem klip, hvilket indebærer, at kagen forandres i hak. Omkring skolealderen har børn erhvervet en form for viden om zoom som et teknisk fænomen.

Når det drejer sig om størrelsesforhold, opfatter børn bedst gennem klip. Men dette er ikke entydigt, idet klip også kan give anledning til, at mindre børn kan have problemer med at se, at det er de samme personer eller genstande, når der klippes fra én scene til en anden. F.eks. troede mindre børn, der så en film med en mus, hvor der blev anvendt close-up, at det var en helt anden mus.

Med hensyn til person- eller figurkonstans vil børn under seks år ikke altid genkende de samme personer i forskellige omgivelser. Dette afhænger dog af, hvor godt børnene kender personerne og figurene. F.eks. vil mindre børn genkende Bamse og Kylling i forskellige kontekster, fordi de fra utallige udsendelser er fortrolige med disse figurer.

Sammenholdes klip med indtoning, så opleves klip i nogle sammenhænge som havende en mere magisk virkning end indtoning. Hvis en person umotiveret kommer frem på skærmen ved klip, så vil det af førskolebørn opfattes som en form for trylleri, mens indtoning, hvor perso-

nen langsomt kommer til syne, opleves mere drømmende.

Slow-motion bruges ofte i filmsproget, f.eks. til at angive fantasi, drømmetilstand eller for at skabe illusion om fortid. Først ved skolealderen er børn i stand til at tolke disse koder på denne måde. Her gælder igen, at det afhænger af, hvor meget der tales med børn om det, de ser på film og tv.

Endelig kan nævnes visuelle metaforer, som selv børn i skolealderen normalt har svært ved at tolke. Den manglende forståelse af visuelle koder som f.eks. metaforer hænger sammen med, at den visuelle tolkning og afkodning "trænes" alt for lidt. Men det viser sig, at hvis børn af kompetente voksne spores ind på dette område, så bliver de opmærksomme over for det, når de ser film og tv, og får en større oplevelse af det set. Det gælder i øvrigt flere af de nævnte forhold ved filmens formsprog. Hvis børn i hjem, børnehave, bibliotek eller skole gennem samtale, kommentarer og spørgsmål får hjælp og vejledning, når de ser film og tv, så udvikler de hurtigere en kompetence i deres filmopfattelse.

Birgitte Holm Sørensen er professor, ph.d. og leder af Forskningsprogrammet *Medier og IT i Læringsperspektiv* på Danmarks Pædagogiske Universitet, hvor hun hovedsageligt arbejder med medier, it og læring. Har i flere år forsket i børn og unges brug af tv, film, video, computer, internet og mobiltelefon hjemme, på fritidsinstitutioner og i skolen. Har været leder af flere forskningsprojekter og er forfatter til adskillige bøger og artikler.

BØRN MØDER FILM PÅ BIBLIOTEKET

Film giver oplevelser og viden, og derfor hører de også hjemme på biblioteket. Præsentation af Varde Biblioteks nye børnebiograf Filmhulen.

AF INGER KJELDSSEN

”Filmhulen” er Varde Børnebiblioteks nyindrettede minibiograf. Her er dæmpet biografbelysning, bløde sofaer i stigende højde, et godt surround-anlæg og en kvalitetsprojektor. Børnene bestemmer selv, hvornår de vil se film, idet vi på opfordring viser film i hele bibliotekets åbningstid.

Ideen med Filmhulen er at skabe en ”biograf”, hvor børn i forbindelse med deres biblioteksbesøg kan blive inspireret til at gå ind og se film. Filmhulen giver også mulighed for, at børn bliver drivkraften i familiernes biografbesøg.

Børnebiblioteket ønsker med Filmhulen at skabe gode rammer, så børn kan nyde filmoplevelsen, og vi ønsker at vise dem, hvilket pragtfuldt og stærkt medie film er. Vi kræver ro under filmforevisningen, og den dæmpede belysning betyder, at barnet indhyles i filmen. Vi håber, at Filmhulen lærer børnene, at den bedste oplevelse nås, når man er koncentreret om filmoplevelsen og ser film i en ”rigtig”, mørklagt biograf, så filmens mange nuancer opleves. Vi ønsker også, at børn skal erfare den ekstra dimension, der opstår, når man nyder en film sammen med andre – i fælles koncentreret ro og begejstring. Vi vil med andre ord gerne bidrage til, at børn tidligt får grundlagt gode film- og biografvaner.

Minibiografen benyttes af både bedsteforældre og forældre med børn, af institutioner samt mindre grupper børn. Ønsker et enkelt barn at se en film, ”åbner” biografen også – og meget hurtigt støder flere børn til, for døren til Filmhulen står altid åben. Er barnet utrygt ved selv

at sidde i ”biografen”, kan personalet – hvis forældrene ikke følger med – skimtes eller kontaktes. Den dæmpede belysning sikrer, at rummet ikke virker uhyggeligt.

FORMIDLING AF FILM OG ANDRE MEDIER

Vi nøjes ikke med at vise film spontant, men reklamerer også for konkrete filmforevisninger i bl.a. skoleferier. Vores planer er fremover i højere grad at introducere disse film. Vi forestiller os også, at børnebibliotekets personale introducerer film, når større grupper – f.eks. en børnehaven – vælger at se film i Filmhulen. Vi vil endvidere gerne bidrage til, at børnehaven får optimal mulighed for at efterbehandle filmen. Her kan vi f.eks. supplere efterbehandlingen med bibliotekets øvrige materialer – film, bøger, musik, cd-rom og internet. Børnebibliotekets personale er uddannet til at formidle, og selv om udlån af film er forholdsvis nyt for os, er målet at blive eksperter i formidlingen af børnefilm.

Der er mange muligheder i filmmediet. Faktisk mener vi, at film er underkendte, når det handler om læring. Selvfølgelig skal man ikke sætte film bevidstløst på, men brugt med omtanke kan filmmediet udvikle barnets horisont

og empati. Vi vil gerne medvirke til, at der sættes fokus på børnefilm, der udvikler og beriger barnet.

SKAB SMÅ FILMENTUSIASTER!

Børnebiblioteket er klar til at understøtte børnehavernes arbejde med de obligatoriske læreplaner. Vi har mange materialer, der kan bruges i denne sammenhæng – og vi oplever, at det overrasker og glæder børnehaverne, at vi også kan levere velegnede film. For netop via filmmediet kan børnehaverne nå mange børn: Film er et stærkt medie med mange virkemidler.

Ikke alle film må vises med fri adgang i Filmhulen. Heldigvis kan film fra Det Danske Filminstitut vises, og vi håber, at biblioteket med tiden kan købe endnu flere film med brugsret til Filmhulen. Indtil videre klarer vi os ved at leje de øvrige film til filmforestillinger i f.eks. skoleferier. Her har vi efterhånden opbygget faste forventninger om spændende film i Filmhulen – og vi skaber rigtig mange små filmentusiaster. Film giver oplevelser, information og viden og opfylder således bibliotekets vision. Derfor er det på Varde Bibliotek vigtigt at vise film – og vi deler gerne vores erfaringer med andre.

Inger Kjeldsen er ledende børnebibliotekar på Varde Bibliotek. Har fungeret som børnebibliotekar ved Centralbiblioteket i Esbjerg og har siden 1989 været ansat ved Biblioteket for Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner. Er desuden formand for de børnekulturelle samråd i kommunerne Blaåbjerg, Blåvandshuk og Varde.

MED RØD STUE I BIOGRAFEN

Nordjyllands Amt har gennem en årrække med stor succes arrangeret biograffilm for de mindste børn i samtlige af amtets seksten biografer.

AF KELD MATHIESEN

I 2002 etableredes et nyt tilbud til alle børnehaver i Nordjyllands Amt. *Med Rød Stue i biografen* opstod i kølvandet på det samarbejde, der et par år tidligere blev udgangspunkt for skolebio-ordningen *Med skolen i biografen* i Nordjyllands Amt. Med Amtscentret for Undervisning som initiativtager og Det Danske Filminstitut som samarbejdspartner vises der film for de tre- til seksårige i samtlige seksten nordjyske biografer fra Hobro i syd til Frederikshavn i nord.

I dag er *Med Rød Stue i biografen* et veletableret og tilbagevendende tilbud, som med stor fornøjelse byder 13.000 små børn velkommen til 114 forestillinger, med et gennemsnitligt deltagertal på 114.

De mange børn og deres medfølgende pædagoger har fire filmpakker at vælge imellem. Alle pakker har en varighed på ca. 40 minutter, og filmene er korte fiktionsfilm, som distribueres af Det Danske Filminstitut. Biografsæsonen for de små starter i begyndelsen af oktober, og filmpakkerne turnerer rundt i hele regionen indtil medio marts. Nordjyllands Amt afholder udgifterne

til leje af biografale og personale, mens Amtscentret for Undervisning varetager al logistik i forlængelse af de arbejdsrutiner, der er indarbejdet i forbindelse med projektets storebror *Med skolen i biografen*. Det Danske Filminstitut leverer filmene uden beregning, og på disse betingelser er det muligt at tilbyde alle forevisninger gratis. Hvert år udsendes et trykt program til samtlige ca. 300 børnehaver midt i august, og i løbet af september gøres tilmeldingerne op. Derefter udarbejdes den endelige spilleplan, og alle modtager en skriftlig bekræftelse, som medbringes til forestillingen.

For en del af de yngste børn er udflugten til en *Rød Stue*-film deres første møde med biografens store mørke rum, og vi lægger stor vægt på,

at oplevelsen skal have et omfang og et indhold, der passer til dem. En del af filmene har de selvfølgelig set før på tv, men det er ikke noget problem, måske snarere tværtimod! Overalt møder vi spændte og glade børn, og gennem projektets fire sæsoner har vi konsekvent kun modtaget positive og taknemmelige tilbagemeldinger fra institutioner og personale.

Samstemmende udtrykker alle de nordjyske biografer, såvel de store kommercielle som de små foreningsbiografer, stor tilfredshed med projektet, som spiller en vigtig rolle i opretholdelsen og den videre udvikling af biografkulturen i regionen.

Læs mere: www.skolenibiografen.dk/RodStue

Keld Mathiesen er film- og mediekonsulent ved Amtscentret for Undervisning i Aalborg, lærer og foredragsholder. Projektleder af og initiativtager til *Med skolen i biografen*, *Med Rød Stue i biografen* i Nordjyllands Amt samt Aalborg Børnefilmklub.

Foto: Jan Buus

VI A I L

STITUT / DANISH

24:00 / LØR-SØN 13:30-24

VEJEN TIL DE GODE BØRNEFILM

DFI-KATALOGET

Det Danske Filminstitut distribuerer gode film for børn i alle aldre. Filmene kan købes på vhs eller dvd af skoler, daginstitutioner, foreninger og biblioteker. En del titler kan desuden lejes på 35mm til biografvisninger. Du finder alle titlerne i DFI-Kataloget: katalog.dfi.dk

LÅN BØRNEFILM PÅ BIBLIOTEKET

Alle film på vhs og dvd fra DFI-Kataloget kan lånes på landets folkebiblioteker. Hvis dit lokale bibliotek ikke har filmene, kan de skaffes hjem.

HVOR KØBER JEG FILMENE?

Filmene sælges af DBC medier: dbc.dk. Man skal være oprettet som kunde hos DBC for at kunne købe filmene i DBC's netbutik. Kontakt DBC kundeservice på telefon 4486 7877 eller e-mail kundeservice@dbc.dk

PRISER PR. TITEL

Biblioteker: 230 kr. inkl. moms/forsendelse
Skoler, foreninger og institutioner: 200 kr. inkl. moms/forsendelse

FILM FOR DE YNGSTE I BIOGRAFEN

- Børnebiffen i Cinemateket (København): boernebiffen.dfi.dk
- Børnebiffen på tur (forskellige steder i landet): boernebiffen.dfi.dk
- Sommerbio for børn (forskellige steder i landet): dfi.dk/sommerbio
- Nordjyllands Amt: skolenibiografen.dk/RodStue

ANDRE NYTTIGE LINKS

- Det Danske Filminstitut: dfi.dk
- FILM-X - Det interaktive filmstudie på Det Danske Filminstitut: film-x.dk
- Danske Børne- og Ungdomsfilmklubber: dabuf.dk
- EKKO - filmfagligt magasin: ekkoilm.dk
- BUSTER - Københavns Internationale Filmfestival for Børn og Unge: busterfilm.dk
- Børnekulturens Netværk: boernekultur.dk
- Animationshuset - workshop for børn og unge: animationshuset.dk
- Børnekulturportalen: boernogkultur.dk

FILMFAGLIG RÅDGIVNING

Bibliotekskonsulent Carsten Olsen
Det Danske Filminstitut
carsteno@dfi.dk / 3374 3554

Kreativ formidler Line Arlien-Søborg
Det Danske Filminstitut
lineas@dfi.dk / 3374 3518

Undervisningskonsulent Martin Brandt-Pedersen
Det Danske Filminstitut
martinb@dfi.dk / 3374 3543

SMÅ BØRN I FILMLAND

Et pædagogisk vejledende materiale om de yngste børns møde med filmen

Med denne publikation ønsker Det Danske Filminstitut at åbne et vindue til de allermindste børns møde med filmen. Gennem en række artikler vil vi give forskellige bud på, hvordan børn i alderen tre til seks år oplever filmens verden. Hvordan de forstår film og tager de mange indtryk og stemninger med sig i deres fantasi og leg. Hvordan de udvikler den filmfortælling, som de netop har set, til at skabe helt nye fortællinger. Og hvordan de på forskellig vis bearbejder fortællingerne i de film, som de møder.

Vi håber at kunne give pædagoger, børnebibliotekarer, forældre og børnekulturformidlere ideer til, hvordan man som voksen kan styrke børnenes kompetencer som filmpublikum.

Her er også eksempler på, hvordan man kan tilrettelægge filmarrangementer i landets biografer eller på biblioteket. Endelig er der vejledning til alle interesserede voksne formidlere i, hvordan man finder frem til de gode film for de små børn.

BIDRAGYDERE:

ULRICH BREUNING / forfatter og underviser på Den Danske Filmskole

BODIL COLD-RAVNKILDE / børnefilmkonsulent på Det Danske Filminstitut

THOMAS FRANDBSEN / formand for Dansk lærerforening

BIRGITTE HOLM SØRENSEN / professor på Danmarks Pædagogiske Universitet

INGER KJELDBSEN / ledende børnebibliotekar, Varde Bibliotek

ANN-ELISABETH KNUDBSEN / lektor og cand.mag. i dansk og psykologi

MERLIN P. MANN / forfatter

KELD MATHIESEN / projektleder, *Med Rød Stue i biografen* i Nordjyllands Amt